

REAKTAH NÄNNOESTAMME SJIDTIEH DEJTIE NASJOVNELLE UNNEBELÅHKOJDE

BÏEVNESH

Njoktjen 2009 dle reerenasse orre unnebelåhkoe politikoesjkesjem åehpiedahti sov proposisjovnesne Från erkännande till egenmakt – regeringens strategi för de nationella minoriteterna (prop. 2008/2009:158).

Soejkesjen leah ovmessh jeatjahdehtemh juktie dej nasjovnelle unnebelåhkoej reaktah nännoestidh jÏh daltesem lutnjedh unnebelåhkoepolitihkem buektiehtidh juhtiehtidh. Reerenasse 70 miljovnh daalh dan reeformese vadteme, mij edtja jaepien 2010 jÏh dan raejeste dorjeme sjidtedh. Budsjedtem dan unnebelåhkoepolitihkese daelie medtie 80 miljovnh daalh sjädta. Rijkhebiejjie lea snjaltjen 10b. 2009 proposisjovnem nännoestamme.

DUEKIE

Unnebelåhkoepolitike lij tseegkesovveme goh politihkedajve jaepien 2000 gåessie Svöörje nännoesti dam Europaraerien bångolds-konvensjovnem dej nasjovnelle unnebelåhkoe vaarjelimmiej bijre jÏh dam europeepen njoelkedassem dan laantedajven- jallh unnebelåhkoej gïeli bijre. Vuespiem dejnie svöörjen unnebelåhkoepolitihkine lea vaarjelimmiem vedtedh dejtie nasjovnelle unnebelåhkojde, jÏh nännoestidh dej nuepieh meatan årrodh/tsevtshedh jÏh dåarjodh dejtie historiske unnebelåhkoe-gïelide juktie jielije edtjeh årrodh. Svöörjen nasjovnelle unnebelåhkoeh leah judarh, romerh, saemieh, svöörjesåevmie- jÏh tornedaalen almetjh. Unnebelåhkoegïelh leah jiddisch, romani chib,

saemien, såevmien gïele jÏh meänkieli.

Dååjrehtsh vuesiehtie guktie dejtie unnebelåhkoej vueside geerve jaksedh jÏh sjehteles krööhkestimmieh ij leah dorjesovveme dejtie nasjovnelle unnebelåhkoej daerpiesvoetide.

Europaraerie lea sov gïehtjedimmesne dan svöörjen unnebelåhkoepolitiken bijre vuesiehtamme daerpiesvoeth ovmessh bueriedehtemistie gellieh dajvine.

Reerenassen unnebelåhkoepolitihke sojhkesjen sisvegisnie lea barkoesoejhkesje ihke:

- buerebe-laakan Europaraerien unnebelåhkoekonvensjovni mietie öörnedh veasodh

REGERINGSKANSLIET

Integrations- och
jämställdhetsdepartementet

REAKTAH NÄNNOESTAMME SJIDTIEH DEJTIE NASJOVNELLE UNNEBELÄHKOJDE

- buerebe öörnemem dan unnebelåhkoe-politihkese geehtedh
- vuastalestedh diskrimineringe dejstie nasjovnelle unnebelåhkojste
- nännoestidh dej nasjovnelle unnebelåhkoej jijtjefaamoeh aaj tsevtsemasse dovne
- freemjedh nasjovnelle unnebelåhkoegïeli gorredimmieh.

ORRE LAAKE NASJOVNELLE UNNEBELÄHKOEJ BÏJRE

Orre laake nasjovnelle unnebelåhkoej jÏh unnebelåhkoegïeli bÏjre (SFS 2009:724) edtja daaletje laaki sijjine årrodh, mej bÏjre reaktah saemien, såvmien gïelem jÏh meänkieli nuhtjedh (SFS 1999:1175, 1999:1176). Jeatjahdehtemh aaj saemiedigkie-laakesne dorjesuvvieh (SFS 1992:1433) jÏh socijaletjänstlaake (SFS 2001:453). Laakevärtoedimmieh faamosne edtjeh årrodh tsiengelen 1b. 2010.

Svöörjen internasjovnelle dïedth sjiddieh goh joekoen unnebelåhkoereaktah edtjeh sjiddedh abpe laantesne. Gaajhk vijhte nasjovnelle unnebelåhkoeh edtjeh laaken vuelene årrodh. Byjjesfaamoeh dïedtem åadtjoeh dejtie nasjovnelle unnebelåhkojste bïevnedh dej reaktaj bÏjre dan orre laaken mietie. Joekoen dïedtem sjådta goh vaarjelidh jÏh freemjedh dejtie nasjovnelle unnebelåhkoegïelide. Dej nasjovnelle unnebelåhkoej nuepieh utnedh jÏh öövtiedidh sijjen kultuvrh svöörjesne, edtjeh freemjedh sjiddedh, diss-vielie maanaj öövtiedimmieh sijjen kultuvrelle identitete dovne jijtjene unnebelåhkoegïele.

REEREMEDAJVH VIJREBE SJIDTIEH

Dïhte nännoestamme unnebelåhkoe-vaarjelimmie mij daelie faamosne dejtie saemien, såvmien gïele- jÏh meänkiel'ide, tjihtje tjïeltine noerhteбетnesne leah- gåhtjoeh reeremedajvh, edtjeh vijrebe sjiddedh mejgumie jienebh tjïeltigumie. Dïhte sjådta jienebh aajnealmetjh

maehtieh såvmien gïelem jÏh saemien provhkedh gåessie byjjesfaamojde gaskesadtieh, dovne jienebh reaktah åadtjoeh aarhskuvledarjome- jÏh voereshokside abpe jallh åesielaakatjisie såvmien jallh saemien gïeline.

Reeremedajvem såvmien gïelese edtja vijriedidh 18 orre tjïeltide. Dah leah: Botkyrka, Eskilstuna, Hallstahammar, Haninge, Huddinge, Håbo, Köping, Sigtuna, Solna, Stuehkie, Södertälje, Tierp, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppsala, Älvkarleby, Österåker jÏh Östhammar. Tjïelth mah arebi reeremedajvesne orreme leah Jiellevårre, Haparanda, Giron, Bájil jÏh Övertorneå.

Reeremedajvem saemien gïelese edtja vijriedidh 13 orre tjïeltide. Dah leah: Ärviesjávrrie, Berg, Härjedalen, Liksjoe, Málåge, Suorssá, Lusspie, Straejmie, Ubmeje, Vualtjere, Åre, Älvdalen jÏh Luvlieluspie. Tjïelth mah arebi reeremedajvesne orreme leah Árjepluovve, Jiellevårre, Jåhkåmåhkke jÏh Giron.

Reeremedajvem meänkiel'ise ij vijriedamme sjiddieh. Dajvesne aaj bæetje biejjieh dejtie tjïeltide Jiellevårre, Haparanda, Giron, Bájil jÏh Övertorneå.

Tjïelth mah diedtem utnieh, staatedårjegh åadtjoeh dejtie lissieåaside maam dejstie orre njoelkedassiste sjiddieh. Jeatjah tjïelth aaj nuepieh utnieh, jijtjemielen mietie akten reeremedajvesne årrodh jÏh aaj reaktah staatedårjegh åadtjodh. Reerenasse nännoestimmieh nännoste dagkari jijtjemielie bijre gåessie tjïelth ohtsedamme.

NÄNNOESTAMME REAKTAH REEREMEDAJVI BÄJNGOLEN

Aajnealmetji leah reaktah nuhtjedh såvmien gïele, meänkieli jÏh saemien gåessie byjjesfaamojde gaskesadtieh, jis aamhtesem maahta gïetedalleme sjiddedh naan barkije gie unnebelåhkoegïelem maahta. Aajnealmetjh edtjeh aaj nuepieh voereshokseh såvmien gïelesne utnedh,

REAKTAH NÄNNOESTAMME SJIDTIEH DEJTIE NASJOVNELLE UNNEBELÅHKOJDE

meänkieli jïh saemien, jis tjïelten leah barkijh mah dejtie gïelide maehtieh. Reeremabyjjesfaamoeh edtjïeh dle barkedh juktie barkijh gååvnesieh mah maahtoeh utnedh dennie sävmien gïele-, meänkieli- jallh saemien gïelesne gåessie dihte jis daarpesjh dejtie byjjesfaamojde gaskesadtieh jallh voereshoksigujmie dej voeresi bijre. Vårrhtoedimmie dihte jis sjådta dan sociale-tjänstelaakese.

Aajnealmetji lea gaajhken aejken reakta sävmien jïh saemien gïelide nuhtjedh sijjen tjaaleldh gaskesadtemh rijhkebiejjien almetjigujmie, Justitiekansler'e, Försäkringskassa, Skatteverket, jïh Diskrimineringsombudsmanne, dejne aamhtesinie mah aajnealmetjem lea paarte jallh sijjieladtje paarten sijjesne.

TJÏELKEBE BYJJESFAAMOEDÏEDTE

Minngïejielemem Europaraerien unnebelåhkoe-konvensjovni mietie daarpesje buerieehtedh dan dihte byjjesfaamoeh diedth tjïelkestamme sjidtieh. Leeneståvroe Stuehkien leene- jïh saemiedigkesne dan mietie diedtem åadtjoeh vaaksjodh guktie unnebelåhkoepolitikem sjidtemisnie sjådta. Dejtie byjjesfaamojde edtjïeh aaj raeriestimmiej -, bïevnesi – jïh seammalaakatje darjomi tjïrrh jeatjah reeremybyjjesfaamoeh viehkietidh dan orre laaken tseegkesovvemasse, diss-vielie tjïeltigujmie raarestalledh guktie ektiedidh öörnedh dejtie reeremedajvi vijriedimmide.

Leeneståvroe Stuehkien leenesne jïh Saemiedigkie stillemem åadtjoeh öörnemh darjodh juktie maahtoeh jïh daajroesvoeth bijjiedidh dej nasjovnelle unnebelåhkoej- jïh Svöörjen ålmehreakta-diédti bijre. Saemiedigkie aaj stillemem åadtje aktem gåetiesåjroem stealladidh dej nasjovnelle unnebelåhkoej bijre jïh dam jis diédtem åadtje juhtedh.

Saemiedigkie edtja bætije biejjide vuepsieh stealladidh - jïh ij barre lijrieh - dam saemien gïelebarkoem. Rijhkebiejjie jïh reerenasse maehtieh

åejvievuepsieh tseegkedh dan nasjovnelle gïelepolithkese, mohte diédtem dej vuepsie-soejhkesjimmiej bijre dan saemien gïelebarkose byöroe saemiedigkesne årrodh.

Diskrimineringsombudeåلمان öövtiedimmiebarkoeh dej nasjovnelle unnebelåhkoejgujmie daarpesje jåarhkedh. Dihte orre diskrimineringselaake (SFS 2008:567) vadta diskrimineringsombudeåلمان buerie maadtegh aaj bætije biejjide barkedh seamma rektide jïh nuepieh nasjovnelle unnebelåhkoej, dan mietie daajroeh dej diskriminerings-gyhtjelassi bijre bijjiedidh dej dåehkiej gaskem.

NÄNNOESTAMME JÏJTJETSEVTSEME

Daerpiesvoetine dej nasjovnelle unnebelåhkoej jïjtjefaamoeh jïh jïjtjetsevtsemh nånnoestidh juktie Svöörje buerebe-laakan dej unnebelåhkoe-konvensjovnediédti mietie barkedh. Buerebe nuepieh jïjtjetsevtsemasse dejtie nasjovnelle unnebelåhkoej leah maadtegem, ihke dåehkiej daerpiesvoeth dennie siebredakesne vååjnemearan biejedh.

Dej nasjovnelle unnebelåhkoej reaktah dan jïjtjetsevtsemasse leah tjïelkestamme dennie laakesne nasjovnelle unnebelåhkoej jïh unnebelåhkoegïeli bijre. Joekoen vihkeles dejtie nasjovnelle unnebelåhkoejde nuepieh raarestallemasse vadtasuvvien lihkesdajven daltesisnie, dannasinie gellieh nånnoestimmieh desnie nånnoestamme sjidtieh mej aajnealmetji bijre leah.

Åårganisasjovnedåarjegem dejtie åårganisasjovnide mah nasjovnelle unnebelåhkoejne, bijjiedamme sjådta budsjedte-jaepien 2010 jïh åvtese. Joekoen vihkeles åvte-vååjnemearan biejedh dejtie nasjovnelle unnebelåhkoej nuepide sjiehteles raarastalleme-hammoeh öörnedh dejnie reeremedajvine.

REAKTAH NÄNNOESTAMME SJIDTIEH DEJTIE NASJOVNELLE UNNEBELÄHKOJDE

DÅARJEGH UNNEBELÄHKOEGÏELIDE NÄNNOESTIDH

Dej nasjovnelle unnebelâhkoegïeli bätije biejjide svöörjesne leah ov-vihties. Naan gïelh, joekoen âarjelsaemien, lea sagki aejhtemisnie. Ïedtjijes darjomh daerpies leah juktie nännoestidh gorredidh jïh jealajehtedh dejtie nasjovnelle unnebelâhkoegïelide. Jealajehtedh gïelem, sjädta darjomh dan aejhtemen gïelese juktie edtja aelkedh veaksodh, dan dïehte jienebh aelkieh dam soptsesidh.

Dåarjegh mah edtijeh aajnealmetji nuepieh unnebelâhkoegïelh geehpebe-laakan nuhtjedh dej byjjesfaamoejgumie, gelkieh lissietamme sjïdtedh mejgumie göökte saemien gïelejarngelh âarjelsaemien dajvesne, Luvlieluspie jïh Dearn. Saemiedigkie edtja âejvie ârrodh dejtie gïelejarngide mah edtijeh âlkoeotnjegasse darjomh juhtiehtidh juktie öövtiedidh jïh skreejredidh bijjedamme nuhtjemasse, saemien gïelese.

Reerenasse sjïere vierhtieh jaepien 2010 jïh âvtese ovmessidie jealajehteme darjoemidie vadta, dejtie nasjovnelle unnebe-lâhkoegïelide. Vierhtieh edtijeh dâarjomasse nuhtjesovvedh dejtie aajnealmetjidie jïh ohtsedimmiej männgan juakeme sjädta dehtie byjjesfaamoste maam reerenasse nännoestamme. Jienebh vierhtieh gïelevaarjelimie-dâarjomasse vadtasovvedh dejtie nasjovnelle unnebelâhkoegïelide jïh aalkovistie edtja meänkieli âvtemiesne ârrodh. Saemien gïelen nännoestimmiej gaavhtan aaj integrerede saemien ööhpedimmieh bijjede, jaepien 2010 jïh âvtese (integrerede saemien ööhpedimmieh tjïelti maadthskuvlijste öörnesuvvieh jïh learohkh maehtieh ööhpehtimmieh saemien vukine âadtjodh dovne ööhpehtimmieh saemien gïelesne, dan saemien

ietniengïele-ööhpehtimmien baalte).

SIJJENOMMH UNNEBELÄHKOE-GÏELINE

Sijjienommh unnebelâhkoegïeline leah vihkeles biehkïe dehtie kultuvreaerpeste mah siebredahken âvtekhk byöroeh vaarjelidh. Dan kultuvre-aerpïen vuesiehtimmiej gaavhtan, Vägverke stillemem âadtjodh sov sijjienommh-vuesiehtimmiej barkose bijjedidh unnebelâhkoegïele sijjïe-nommine. Staate jïh tjïelti byjjesfaamoe byöroeh sijjienommh unnebelâhkoegïeline vaarjelidh jïh unnebelâhkoegïeli ârromh vuesiehtidh gäjnoe-tsiegli jïh jeatjah mierhkemi tjïrrh. Sijjienommh unnebelâhkoegïeline byöroeh aaj nommine påastesijjide nuhtjesovvedh.

JIENEBE DAEJREDH

Jienebh bïevnesh dej nasjovnelle unnebelâhkoej -, unnebelâhkoepolitihki -, unnebelâhkoekonvensjovni – jïh proposisjovnen bijre 2008/09:158 vuesiehtimmie gââvnesieh reerenassen webbesäjroeh www.manskligarattigheter.se jïh www.regeringen.se/integration.

Proposisjovnem maahtah aaj âestedh Rïjhkebiejjien diedtïeexpedisjovnesne, teel. 08-786 5810 jallh leedtedh vaeltedh säjroste www.regeringen.se

Gyhtjelassh sisvegen bijre maehtieh vaestiedidh sjïdtedh dehtie Goevtesistie diskrimineringegyhtjelasside, Integrasjovne- jïh seamma vierhtegedeepartemente teel. 08-405 10 00.

REGERINGSKANSLIET

**Integrations- och
jämställdhetsdepartementet**